

Widok obwodu przemysłowego Górnego Śląska w nocy

Kto jeszcze nigdy nie był na G. Śląsku i nie widział zwłaszcza górnośląskiego obwodu przemysłowego, a zjawi się tu nagle w nocy i z okien wagonu kolejowego obserwuje krajobraz — bo w obwodzie przemysłowym i w nocy „krajobraz“ dookoła i daleko widzieć można, popaść musi w zdumienie. Czegoś podobnego nie spotkał może na świecie całym, choćby był zwiedził wiele krajów. Wszędzie, dokąd okiem spojrzy, światło, światła-ogień, jedna wielka luna na niebie...

Przejeżdżając przez miasta i wielkie wsie przemysłowe, które wzięwszy razem w całym obwodzie przemysłowym wywołują złudzenie jednego tylko — ale olbrzymiej rozciągłości miasta, oko oderwać się nie może od widoku, wciąż zmiennego, jak w kaleidoskopie, a w istocie rzeczy przecież jednego i tego samego.

Przed oczyma przesuwają się rzęsiście oświetlone ulice pryncypalne miast, gwarne i ludne dworce kolejowe, u wjazdu i wyjazdu na długiej przestrzeni setki i tysiące barwnych lamp sygnałowych i światełek przy zwrotnicach; w oddali zaś luno z wysokich pieców.

Czasem uda się rzucić okiem, przejeżdżając obok w olbrzymi i skomplikowany mechanizm zabudowań kopalnianych, objąć spojrzeniem gigantycznych rozmiarów warsztaty pracy, zajrzeć do wnętrza hut i walcowni, w oslepiający żar lejącego się złotem strumieniem żelaza zauważyć nieskończonej długości wąż ognisty, z którego powstają szyny kolejowe, ciężkie sztaby żelazne lub najcięższy drut stalowy, olbrzymie bloki ogniste, przesuwane tu i tam zapomocą wind i kranów lub obrabiane przez gigantycznych rozmiarów młoty parowe, blachę, jak nieskończonej długości płachtę, która przeszła dziesiątki walców i wałków i wychodzi cienka jak najcieńsze płótno. Wszędzie, gdzie spojrzeć, jest światło, życie, ruch, stuk, łoskot, wyleżona praca, która nie ustaje dniem i nocą. Pociąg za pociągiem, opuszcza ten mały, ale w pracę i bogactwa tak obfity kącik, długie, ładowne w węgiel i wyroby żelazne pociągi co minut kilka wywożą co ma Śląsk [dobrego, tyleż pociągów w tym samym czasie wraca próżnych po nowy towar.

Zdumiony podróżny widzi to najlepiej nazajutrz, gdy w świetle dziennym krajobraz niezmiernie utracił z uroku sztucznego światła w nocy, ale za to widnokrąg jest szerszy, gdy wszędzie, dokąd okiem spojrzy, widzi tylko wysokie kominy, olbrzymie koła wind parowych w kopalniach i wysokie piece hut żelaznych i cynkowych.

A dopiero ruch podziemny, w głębokości 200 do 700 metrów, gdzie dziesiątki tysięcy górników, czarnych od kurzu węglowego i prochu, prochem strzelniczym, dynamitem i kilofem rozwalają mur węglowy, ładują złomy w wozy, poruszające się na szynach, o pojemności jednej tony każdy i końmi lub częściej jeszcze motorami zwożą je pod szyb, gdzie winda parowa wyciąga je na powierzchnię ziemi — po 4 lub 6 wozów czyli 40 do 60 centnarów naraz. I tak w każdej kopalni każda winda wyciąga co pięć minut 40 do 60 centnarów węgla, dzień w dzień, dniem i nocą, z wyjątkiem niedziel i świąt.

Aby sobie zdać sprawę z olbrzymiego rozgałęzienia przemysłu górnośląskiego, wystarczy nadmienić, że w wielkim przemyśle tj. w górnictwie i hutnictwie zatrudnionych jest tutaj blisko 700 000 robotników i urzędników. Olbrzymia większość ludzi żyje z tego przemysłu. I wyobrazić sobie, że dobrze dwie trzecie tego przemysłu należą do Polski! Znaczący to nietylko zaopatrzenie Polski w węgiel, w wyroby żelazne i chemiczne, jak azot, cellulozę itp., które uzyskuje się z węgla i różnych odpadków, ale oprócz tego jeszcze stały olbrzymi dopływ złota zagranicznego za węgiel i żelazo, tam dotąd wywożone, gdy Śląsk jest w stanie zaopatrzyć nietylko Polskę, ale i liczne obce kraje.

Węgiel śląski w pierwszym rządzie oczywiście idzie do Polski, ale poza tym jeszcze do Niemiec, Gdańska, Czech, Austrii, Węgier, Rumunii, do Szwajcarii, nawet do Włoch.

Węgiel śląski przyczynia się do rozwoju przemysłu w Polsce, daje siłę dziesiątkom tysięcy machin, utrzymuje tamtejsze warsztaty pracy. Z zysków zaś właściciele kopalń i hut jakoteż z podatku węglowego skarb państwa czerpie stały dochód olbrzymiej wartości, bo 4 miliony marek niem. miesięcznie.

(Dziennik Bydgoski)

Wychowanie dzieci a 7 przykazanie

Szanować cudzą własność nakazał sam Pan Bóg, mówiąc: „nie kradnij“.

Jeżeli cię, drogi czytelniku, mało obchodzi przykazanie Boskie (ale tego nie przypuszczamy nawet), to pamiętać musisz, że i twojej własności nikt nie będzie szanował, jeżeli ty po cudze ręce wyciągać będziesz — i nie będzie na świecie porządku ani zgodnego pożycia ludzi.

Wierzmy, że każdy ojciec i matka mają to silne przekonanie, iż cudzej własności nie wolno psuć i niszczyć cudzych rzeczy.

Ale chodzi także o to, aby rodzice to przekonanie wszczepili w dusze swych dzieci i aby je tak wychowali, by one nigdy nie sięgały po to co cudze.

Aby dzieci przyzwyczaić do poszanowania cudzej własności, potrzeba:

Pierwsze, by rodzice nauczyli je szanować swoje.

Niech rodzice nie pozwalają dzieciom rzucać chleba niezjedzonego, niszczyć lekkomyślnie ubrania, łamać pióło przy domu, niszczyć gałęzi przy zrywaniu owocu, psuć książki. Przeciwnie, niech każą dzieciom zbierać pilnie szyszki po lesie i suche patyki na ogień (choćby im tego nie było potrzeba), zbierać kłosa po ściernisku, zbierać ziarenka fasoli, grzyby w lesie. Niech się przy ich domu nic nie marni. Zwykle tak bywa, że kto swoje szanuje, ten cudzego nie pożąda.

Drugie. Niech ojciec i matka czuwają nad tem, by sami dzieciom nie dawali sposobności do kradzieży.

Syn lub córka, którzy nie dostaną w domu jedzenia w swoim czasie, śniadania, obiadu, podwieczorku j wieczere ale zawsze głodni chodzą, nauczą się paszkodować, to jest, zaglądać do każdego garnka po kryjomu; zakradać się do komory, aby wziąć parę pieczarek, wypić nieco mleka, zjeść śmietany, przeszukiwać szafę i skrzynię, aby stamtąd wyjąć kawałek cukru, jabłko, cynamonu.

Dzieciom należy w swoim czasie dać, co im się należy, a nie pozwalać na ogryzanie chleba, cukru, czy czego innego.

Nie trzeba też zostawiać pieniędzy w domu tak, by dzieci donich miały przystęp, bo je będą brały i poniosą do sklepu na cukierki i łakocie.

Piszący te słowa uczy w szkole, przy której są sklepy. Otóż w czasie nauki zakupują dzieci codziennie w tych sklepach cukierków za kilka marek.

Wiem napewno, że połowa tych pieniędzy, to skradzione w domu z kieszeni ojca, matki, ze skrzyni, z sakiewki.

Co z takich dzieci wyrosnie?

Raz sklepikarz doniósł rodzicom, że ich córka kupiła w sklepie za 100 marek cukierków i pytał ich, czy wiedzą o tem. Zrobił bardzo dobrze (bo to nie był żyd). Tymczasem rodzice zamiast podziękować sklepikarzowi, że ich ostrzegł, pogniwał się, że ich córkę robi złodziejką, a oni przecież złodzieja w domu nie mają.

Ta córeczka jest już dziś na wydaniu, ale się nie poprawiła, lecz kradnie co może i komu woże, a rodzice wszystko to starannie pokrywają bo się boją, że ich córka się nie wyda, jeżeli wyjdzie na jaw, że to jest złodziejka.

Tu się pokazuje, że kto co sieje, to zbiera.

(„Polski Siew“)

Sprawy polskie

OGÓLNY STRAJK W PRZEMYŚLE WŁÓKIENNICZYM

(Rzp.) — ŁÓDŹ, 11 listopada. — Strajk w przemyśle włókienniczym, który wybuchł w sobotę ogarnął wszystkie fabryki w Łodzi, Zgierzu, Pabjanicach, Toniaszowie, Zduńskiej Woli i t. d. Jak tu donoszą, nie strajkuje tylko przemysł włókienniczy w Bielsku i Białymstoku. Położenie jest dość poważne, gdyż fabrykanci odmawiają większej podwyżki ofiarowując tylko 20 proc. Przebieg strajku spokojny. Strajkuje około 100 tys. robotników.

Ze świata

Obchód rocznicy zawieszenia broni w Paryżu.

(Rzp.) — PARYŻ, 11 listopada. — Przy szarem niebie i mgie obchodził dziś Paryż czwartą rocznicę zawieszenia broni.

Było to w tym roku poraz pierwszy święto urzędowe. Wszystkie ministerstwa były nieczynne. Sklepy pozamykano. Dziś rano pod Łukiem Tryumfalnym na grobie nieznanego żołnierza odprawiono nabożeństwo. Po południu udano się do Compingne. Obecni byli Prezydent Rzeczypospolitej p. Millerand, marszałek Foch, minister wojny, głównodowodzący armji oraz przedstawiciele angielskich i belgijskich władz wojskowych. Tam uczczono rocznicę zawieszenia broni w r. 1918.

Kolonja polska również uczciła ten dzień przez uroczystą mszę, którą odprawił kierownik Polskiej Misji Katolickiej w Paryżu ks. Szymbor. P. K.

Wiadomości miejscowe

Koźmin. Przedstawienie amatorskie. W niedzielę 19 listopada b. r. urzęda miejscowe „Towarzystwo Przemysłowców“ przedstawienie amatorskie na sali pana Mrozkowiaka. Początek punktualnie o godzinie 8-mej wieczorem, otwarcie kasy pół godziny przedtem. Odegranem będzie arcywesoła trzyaktowa komedia Bałuckiego „Radca pana Radcy“ Kto zna utwory Bałuckiego pospieszy niechybnie na przedstawienie, kto niezna, niech także pospieszy a nie zawiedzie się napewno. Blizsze szczegóły dowiedzieć się można z afiszy rozlepionych w mieście.

Rozmaitości

Djadem narzeczonej Wilhelma II. Partja socjalno-demokratyczna wystosowała w parlamencie Rzeszy interpelację, w której zapytuje właściwe władze niemieckie, czy udzieliły zezwolenia na wywóz z Niemiec djademu, który eks-cesarz ofiarował swojej narzeczonej. Djaden ten, wywieziony z Niemiec do Holandji, przedstawia dziś wartość kilkuset milionów mk. niemieckich.

Jaja drożeją, bo się je wywozi. W listopadzie pozabawia nas znów 60 wagonów jaj. Udzielono już pozwoleń na wywóz w ciągu listopada 60 wagonów jaj. W sprzedaży detalicznej jajko kosztuje w Warszawie już 130 mk. i wykazuje tendencję zwykłą. Kiedyż skończy się to оголаcanie kraju z artykułów pierwszej potrzeby i sztuczne podtrzymywanie drożyzny? Tej niesamowitej polityce rządów musi być wreszcie położony kres.

BANK SAMOPOMOC

Sp. z ogr. por.

w KOŹMINIE

konto bież. w Banku Kas Komunalnych w Poznaniu oraz poczt. Kasy Oszczędności w Poznaniu nr. 202342 przyjmujemy depozyta każdej ilości. Płacimy procent podług umowy. Załatwiamy wszelkie transakcje bankowe i przekazy wszelkiego rodzaju. Godziny biuro: ... we od 8-mej do 1-szej i od 3-ciej do 6-tej. ...

Dom mieszkalny

z drzewa i chlew

jest korzystnie na sprzedaż na rozbiórkę

Zgłoszenia do

Willy Grollmütz, Lipówiec

Książki szkolne

zeszyty, piórka, atrament, tablice, rysiki, gąbki i t. d. i t. d.

poleca

Księg. Ed. Kraszewskiego
w Koźminie (Wydawnictwo Orędownika)

Bank Koźmiński

Sp. z nieogr. odp.
w Koźminie.

Konto czekowe w Pocztovej Kasie Oszczędności w Poznaniu nr. 200558, w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w Ostrowie oraz w Banku Związku w Poznaniu

przyjmuje

Oszczędności

płaci procent według umowy i załatwia szybko i tanio — wszelkie sprawy wchodzące w zakres bankowości

Kto ma zamiar mijać się

na mieszkanie

3 pokoje i kuchnią w Poznaniu

na takie same

z warsztatem ewentl. 2 pokoje w Koźminie

Zgłoszenia do Ekspedycji Orędownika.